

БАНКІВСЬКА СПРАВА

Науково-практичне видання.
Виходить 2 рази на рік
Видається із січня 1995 року

№ 2 (152) — 2020

ЗМІСТ

АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ

- Анатолій Маслов.** Детермінанти економічного розвитку в контексті теоретичного та історико-економічного знання 3
- Петро Юхименко.** Інституціональне середовище та його вплив на формування і використання бюджетних ресурсів держави 22
- Олег Колодізев, Ольга Лозинська.** Особливості визначення та структуризації ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки 41
- Наталія Бідасюк.** Переклад заголовків наукових статей англійською мовою 58
- Володимир Височанський.** Стандарт цінності 75

СЛОВО ПРАКТИКАМ

- Ігор Волошин, Анатолій Воронін.** Дискретна динамічна модель ліквідності банку з урахуванням ендогенних депозитів 80

БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ

- Володимир Бобиль, Марина Дронь.** Сучасні інструменти банківської логістики 94

ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІКИ

- Сергій Колотуха, Людмила Смолій.** Ідентифікація факторів впливу на стан банківського кредитування сільськогосподарських підприємств 103
- Олена Прокопчук, Світлана Пташник.** Економіко-математичне моделювання доходів місцевого бюджету 115
- Показчик статей та інших матеріалів, опублікованих у журналі “Банківська справа” у 2020 р.** 125

- Contents 127

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України 74060.

Постановою президії ВАК України від 30 березня 2011 р. № 1-05/3 журнал “Банківська справа” внесено до Переліку № 1 наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Головний редактор — В.Д. БАЗИЛЕВИЧ

Редакційна рада: А.С. ГАЛЬЧИНСЬКИЙ, В.М. ГЕЄЦЬ, В.О. ЛИТВИЦЬКИЙ, А.М. МОРОЗ, А.І. СТЕПАНЕНКО.

Редакційна колегія: В.Д. БАЗИЛЕВИЧ, В.А. ГЛАДКИЙ — заступник головного редактора, В.П. РОЗУМНИЙ — відповідальний секретар, О.В. ВАСЮРЕНКО (м. Харків), Н.І. ГРАЖЕВСЬКА (м. Київ), М. ДРАЖАНОВА (м. Брно, Чехія), М. ЖИВІТІРЕ (м. Рига, Латвія), Г.В. ЗАДОРЖНИЙ (м. Харків), В.В. ІВАНОВ (м. Санкт-Петербург, РФ), В.І. КАРАСЬОВ (м. Київ), Т.Т. КОВАЛЬЧУК (м. Київ), Л.Л. ЛАЗЕБНИК (м. Київ), І.О. ЛЮТИЙ (м. Київ), І.І. МАЗУР (м. Київ), С.В. МІЩЕНКО (м. Київ), С.В. НАУМЕНКОВА (м. Київ), В. НОЙМАНН (м. Берлін, Німеччина), С.М. ПАНЧИШИН (м. Львів), С.О. РИБАК (м. Київ), Т.С. СМОВЖЕНКО (м. Львів), А. ТАУБАЄВ (м. Караганди, Казахстан).

Над журналом працювали: Ю.М. Слуцька, Л.В. Кирпич, О.С. Кузуб, І.А. Олійник, С.А. Михайлова.

Видання зареєстровано в Державній реєстраційній службі України.
Свідоцтво КВ № 19030-7910ПР від 05.07.2012.

Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов'язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; факс: (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua <http://www.banking.com.ua>

Засновник — Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Видавець — Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Журнал розповсюджується тільки за передплатою.

Авторський примірник можна придбати в книгарні “Абзац”, тел.: (044) 581-15-68, попередньо його замовивши.

Матеріали журналу рекомендовано до друку рішенням вченої ради економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 8 від 21 січня 2020 р.)

Підписано до друку 27.11.2020. Формат 70×100 1/16. Папір офс. №1.

Друк офс. Гарнітура шкільна.

Ум. друк. арк. 10,4. Обл.-вид. арк. 11,4. Наклад 300 примірників. Зам. №

© “Банківська справа”, 2020

УДК 336.71

**Олег
Колодізєв,**

завідувач кафедри банківської справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктор економічних наук, професор

**Ольга
Лозинська,**

аспірантка кафедри банківської справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРИЗАЦІЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Узагальнено визначення поняття ринку фінансових послуг та досліджено його співвідношення із поняттям фінансового ринку. Запропоновано визначення ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки. Досліджено структуру ринку FinTech-інновацій, запропоновано її використання для побудови тривимірної моделі ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації.

Ключові слова: ринок фінансових послуг, модель ринку фінансових послуг, фінтех, діджиталізація.

Процеси діджиталізації економіки суттєво вплинули на всі аспекти функціонування ринку фінансових послуг, часткових змін зазнали й об'єкти, й суб'єкти, а також структура та навіть його сутнісна характеристика. Поява та розвиток FinTech-інновацій зумовили суттєві трансформації параметрів фінансових послуг, що у свою чергу привело до якісно нових форм взаємодії між власниками та користувачами фінансових послуг, фінансовими посередниками. Цифрові технології певним чином вплинули на зміну ролі держави на ринку фінансових послуг, на підходи та інструменти у роботі фінансових інституцій, на очікування та звички клієнтів, обумовили розвиток демократизації фінансових послуг та зростання фінансової ін-

клюдії. Усе це актуалізує необхідність уточнення змісту поняття та визначення структури ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки.

Сутність та структуру ринку фінансових послуг досліджували Н. Внукова, Д. Дема, І. Абрамова, І. Шубенко, І. Недільська, В. Трокоз, Ю. Коваленко, О. Шевчук, Л. Горбач, О. Каун, І. Школьник, Є. Бондаренко, В. Ходаківська, Б. Вишивана, І. Солошкіна, В. Зимовець, О. Осадча, Р. Бачо, М. Рахман, В. Шевцова та ін. Взаємозв'язок складових ринку фінансових послуг та фінансового ринку досліджували в своїх працях М. Дубина, Ю. Коваленко, Р. Бачо, І. Благун. Дослідженню впливу цифровізації економіки на ринок фінансових послуг присвятили свої праці Г. Белінська, М. Диба, Л. Жердецька, В. Коваленко, А. Мазаракі, В. Міщенко, Г. Поченчук, А. Семенов, М. Тарасюк, А. Кузнецова, Г. Чмерук, П. Рубанов, Н. Пантелеєва, Л. Гаряга та ін. Але системний вплив діджиталізації економіки на ринок фінансових послуг залишається дослідженим ще не повною мірою як у теоретичному, так і в методичному аспектах.

Метою пропонованої статті є уточнення сутності та структури ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки.

Сутність поняття ринку фінансових послуг розглядається авторами в різних аспектах, через призму співвідношення з фінансовим ринком, через правові аспекти взаємовідносин між учасниками ринків фінансових послуг, як економічні відносини обміну благами, як сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг (табл. 1).

Таблиця 1. Узагальнення підходів до визначення поняття “ринок фінансових послуг”

№	Визначення поняття науковцями	Автор, джерело	Основний аспект визначення
1	Ринки фінансових послуг — сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг. До ринків фінансових послуг належать професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій з цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів	Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”	Сфера діяльності учасників, механізм розподілу фінансових ресурсів
2	За економічною сутністю ринок фінансових послуг — це економічні відносини, що виникають між фінансовими посередниками та іншими економічними агентами з приводу розподілу фінансових ресурсів, купівлі продажу тимчасово вільних коштів та цінних паперів	Д. Дема, І. Абрамова, І. Шубенко, Л. Недільська, В. Трокоз*	Економічні відносини, механізм розподілу фінансових ресурсів

Закінчення табл. 1

№	Визначення поняття науковцями	Автор, джерело	Основний аспект визначення
3	Сукупність широкого спектра відносин щодо задоволення наявної та формування перспективної потреби в різноманітних фінансових послугах (страхових, банківських, інвестиційних та ін.) з метою одержання доходів інституційними одиницями фінансового сектору економіки, задоволення попиту споживачів, де предметом купівлі-продажу є специфічний товар — фінансова послуга. Якщо таку послугу розуміти як благо, то ринок фінансових послуг є системою регулярного, переважно грошового, взаємовигідного, добровільного і конкурентного обміну благами	Ю. Коваленко	Система регулярного обміну благами, частина фінансової системи
4	Сукупність імперативних правовідносин у сфері регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ органами державної влади та місцевого самоврядування з метою забезпечення належних умов для здійснення фінансових операцій, отримання прибутку, захисту майнових інтересів вкладників та створення сприятливого інвестиційного клімату	О. Шевчук	Сукупність правовідносин
5	Економічні відносини, що виникають між фінансовими посередниками та іншими економічними агентами з приводу розподілу фінансових ресурсів, купівлі-продажу тимчасово вільних грошових коштів і цінних паперів	Л. Горбач, О. Каун	Економічні відносини, механізм розподілу фінансових ресурсів
6	До фінансового ринку належать ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів та ринок фінансових послуг	І. Школьник	Сегмент фінансового ринку
7	Ринки фінансових послуг охоплюють правовідносини, що встановлюються між учасниками ринків фінансових послуг, виникнення, розвиток та припинення яких визначається безпосередньо фінансовою послугою	І. Солошкіна	Правовідносини між учасниками ринків фінансових послуг
9	Ринок фінансових послуг є ширшим поняттям, що включає фінансовий ринок, основне завдання якого полягає в акумуляції коштів та їх трансформації в потужні інвестиційні ресурси	Є. Бондаренко	Включає і фінансовий ринок

* Докладніше джерело див. у списку використаних джерел.

Для глибшого аналізу поняття ринку фінансових послуг доцільно розглянути його у взаємозв'язку з поняттям фінансового ринку. Вчені у своїх працях¹ виокремлюють такі співвідношення між цими поняттями:

- вони є повністю тотожними;
- вони є цілком самостійними та не є тотожними;
- поняття фінансового ринку ширше, ніж поняття ринку фінансових послуг та включає останнє як складову (сегмент);
- поняття ринку фінансових послуг є ширшим та включає поняття фінансового ринку.

Вважаємо, що всі ці твердження є цілком правильними, залежно від того, який саме теоретичний аспект розглядається як основний при визначенні понять, що розглядаються.

Серед основних теоретичних аспектів поняття “ринок фінансових послуг” доцільно виокремити такі (див. табл. 1):

- інституціональний — ринки фінансових послуг є сферою діяльності учасників ринків фінансових послуг²;
- економічний — ринок фінансових послуг являє собою економічні відносини, що виникають між фінансовими посередниками та іншими економічними агентами³;
- фінансовий (1), коли ринок фінансових послуг розглядається як частина фінансової системи та є сукупністю широкого спектра відносин, спрямованих на одержання доходів інституційними одиницями фінансового сектору економіки, задоволення попиту споживачів, де предметом купівлі-продажу є специфічний товар — фінансова послуга⁴;
- фінансовий (2), коли ринок фінансових послуг розглядається як механізм розподілу фінансових ресурсів⁵.

Слід зазначити, що виокремлені теоретичні аспекти поняття “ринок фінансових послуг” збігаються з обраними І. Благуном⁶ ключовими підходами до визначення поняття “фінансовий ринок”:

- фінансовий ринок як механізм розподілу фінансових ресурсів;

¹ Дубина М.В. Дослідження особливостей взаємозв'язку фінансового ринку та ринку фінансових послуг / М.В. Дубина // *Інвестиції: практика та досвід*. — 2016. — № 18. — С. 21—26; Школьник І.О. Фінансовий ринок: сучасний стан і стратегія розвитку : монографія / І.О. Школьник. — Суми : Мрія : УАБС НБУ, 2008. — 347 с.; Бондаренко Є.П. Механізм регулювання ринку фінансових послуг України : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” / Є.П. Бондаренко ; ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”. — Суми, 2011. — 227 с.

² Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

³ Горбач Л.М. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Л.М. Горбач, О.Б. Каун. — К., 2006. — 436 с.

⁴ Коваленко Ю.М. Фінансовий ринок і ринок фінансових послуг : сутність, сегменти, суб'єкти / Ю.М. Коваленко // *Фінанси України*. — 2013. — № 1. — С. 101—112.

⁵ Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III [Ел. ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>; Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Д.І. Дема, І.В. Абрамова, І.А. Шубенко та ін. — 2-ге вид. перероб. і доповн. — К. : Алерта, 2013. — 376 с.; Горбач Л.М. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Л.М. Горбач, О.Б. Каун. — К., 2006. — 436 с.

⁶ Благун І.І. Фінансовий ринок України — сучасний погляд на сутність поняття / І.І. Благун // *Вісник СумДУ*. — Серія “Економіка”. — 2019. — № 2. — С. 13—20.

— як система економічних відносин;

— як система інститутів та ринків.

Розглянемо результати порівняльного аналізу щодо співвідношення понять “ринок фінансових послуг” та “фінансовий ринок” у контексті ключових теоретичних аспектів/підходів (табл. 2):

- ці поняття є тотожними. Так, В. Ходаківська⁷ вважає ці два поняття тотожними в інституціональному контексті, бо вони є загальною назвою тих ринків, на яких виявляються попит і пропозиція на різні фінансові активи. М. Дубина⁸ також дотримується цієї думки, підкреслюючи складно структурований інституціональний характер обох ринків. М. Дубина, Б. Вишивана, В. Зимовець⁹ розглядають обидва ці ринки як механізми, що забезпечують взаємозв’язок із фінансовими активами, формування попиту та пропозиції фінансових ресурсів. М. Дубина також вважає обидва ринки сукупністю економічних відносин в економічному просторі, які виступають складовими фінансової системи, покликаної обслуговувати реальний сектор економіки;

- поняття є цілком самостійними та не є тотожними. Є. Бондаренко¹⁰ вважає, що інститути фінансового ринку та ринку фінансових послуг виконують різні функції й виступають у різних якостях, ринки є самостійними та існують незалежно один від одного. Щодо визначення фінансового ринку та ринку фінансових послуг у контексті механізму розподілу фінансових ресурсів, Є. Бондаренко підкреслює наявність різних об’єктів: якщо об’єктом фінансових відносин на фінансовому ринку є фінансові активи, то на ринку фінансових послуг — фінансові послуги. На одночасне існування різних при цьому ринків — фінансового та ринку фінансових послуг вказує Н. Рязанова¹¹, підкреслюючи, що обидва ринки є системою економічних відносин, але по суті предмет торгівлі відрізняється — це та чи інша фінансова послуга або грошовий капітал. На самостійність та незалежність обох ринків як складових фінансової системи вказує І. Солошкіна¹². Вона стверджує, що ринки фінансових послуг, як і фінансовий ринок, виступають окремим сегментом фінансової системи. З позицій частини фінансової системи, згідно з Є. Бондаренком, ринок фінансових послуг і фінансовий ринок є рівноцінними у зв’язку з тим, що фінансові послуги зумовлені круго-

⁷ Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: теорія та практика : навч. посіб. / В.П. Ходаківська, В.В. Беліва. — К., 2002. — 616 с.

⁸ Дубина М.В. Дослідження особливостей взаємозв’язку фінансового ринку та ринку фінансових послуг / М.В. Дубина // Інвестиції: практика та досвід. — 2016. — № 18. — С. 21—26.

⁹ Вишивана Б.М. Роль ринку фінансових послуг розвитку національної економіки / Б.М. Вишивана, О.В. Остафіль // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2009. — Вип. 5. — С. 192—196; Зимовець В.В. Фінансове посередництво : навч. посіб. / В.В. Зимовець. — К. : КНЕУ, 2005. — 288 с.

¹⁰ Бондаренко Є.П. Механізм регулювання ринку фінансових послуг України : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” / Є.П. Бондаренко ; ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”. — Суми, 2011. — 227 с.

¹¹ Рязанова Н.С. Финансовый рынок как экономическая категория: ее характерные черты, общественное назначение и функции в современном информационном обществе / Н.С. Рязанова // Проблемы економіки. — 2015. — № 1. — С. 299—312.

¹² Солошкіна І. Функціонування ринків фінансових послуг: теоретико-правовий аспект / І. Солошкіна // *Legea si viata*. — 2014. — № 3. — С. 152—156.

обігом фінансових ресурсів у процесі функціонування економічної системи, вони раціонально доповнюють мобілізацію й використання фінансових ресурсів в інших підсистемах фінансової системи держави;

- поняття фінансового ринку є ширшим, ніж поняття ринку фінансових послуг і включає останнє як складову (сегмент). І. Бланк¹³, аналізуючи фінансовий ринок, підкреслює, що об'єктом купівлі-продажу на ньому виступають різноманітні фінансові інструменти і фінансові послуги, що означає включення ринку фінансових послуг до фінансового ринку як його складової. У контексті визначення ринків як механізмів розподілу фінансових ресурсів, Є. Бондаренко¹⁴ також визнає підпорядкованість ринку фінансових послуг фінансовому ринку, вказуючи, що хоч фінансові послуги за своєю структурою дуже різні, проте мають спільну рису — створення й використання фондів фінансових ресурсів для здійснення економічної діяльності. Щодо визначення ринків як системи економічних відносин, Є. Бондаренко також вважає поняття “фінансовий ринок” ширшим порівняно з поняттям “ринок фінансових послуг”, оскільки воно охоплює не тільки фінансові зв'язки (підкреслюється входження ринку фінансових послуг як складової), але і значну кількість форм відносин власності та їх перерозподілу (трансформації);

- поняття ринку фінансових послуг є ширшим та включає поняття фінансового ринку. Так, О. Осадча¹⁵, враховуючи інституціональний аспект, визнає більш узагальнювальним ринок фінансових послуг, адже переважна частина фінансового ринку належить до нього. Використовуючи підхід до визначення ринків як системи економічних відносин, М. Дубина віддає перевагу ринку фінансових послуг як ширшому поняттю порівняно з фінансовим ринком, бо саме у зв'язку з наданням фінансових послуг між окремими суб'єктами відбувається рух фінансових ресурсів і задовольняються потреби двох сторін: необхідність у грошових коштах і бажання отримати додатковий дохід від їх розміщення, тобто фінансовий ринок функціонує у складі ринку фінансових послуг.

Спираючись на узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності та співвідношення понять “фінансовий ринок” та “ринок фінансових послуг”, треба визнати їхній тісний зв'язок, багатоаспектність та неоднозначність їх трактування більшістю вчених. Водночас слід зазначити, що переважає думка про рівноцінність фінансового ринку та ринку фінансових послуг як складових фінансової системи та про пріоритетну роль фінансового ринку як механізму розподілу фінансових ресурсів. Врахування особливостей функціонування досліджуваних ринків в умовах діджиталізації економіки обумовлює акцентування авторами на необхідності відоб-

¹³ Бланк І.А. *Фінансовий менеджмент* : учеб. курс / І.А. Бланк. — К. : Ника-Центр : Эльга, 2001. — 528 с.

¹⁴ Бондаренко Є.П. *Механізм регулювання ринку фінансових послуг України* : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” / Є.П. Бондаренко ; ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”. — Суми, 2011. — 227 с.

¹⁵ Осадча О.А. *Ринок фінансових послуг: сучасний стан та перспективи розвитку* / О.А. Осадча // *Формування ринкових відносин в Україні*. — 2008. — № 4 (83). — С. 36—41.

Таблиця 2. Теоретичні підходи до визначення сутності та співвідношення понять “фінансовий ринок” та “ринок фінансових послуг”*

Теоретичні аспекти понять	Співвідношення між поняттями			
	Ринок фінансових послуг та фінансовий ринок є тотожними поняттями	Ринок фінансових послуг та фінансовий ринок відмінні між собою і є рівнозначними ринками у межах фінансової системи держави	Фінансовий ринок містить у своїй структурі ринок фінансових послуг	Ринок фінансових послуг за своєю природою — ширше поняття і включає фінансовий ринок у свою структуру
Сукупність ринків та інститутів	+	+	+	+
Система економічних відносин	+	+	+	+
Механізм розподілу фінансових ресурсів	+	+	+	–
Частина фінансової системи	+	+	–	–

* Складено авторами на підставі узагальнення опрацьованих джерел (див. список використаних джерел).

раження змін, які проявляються у використанні відповідної інфраструктури та інноваційних фінансових технологій¹⁶.

Отже, узагальнення трактувань ринку фінансових послуг дає підстави запропонувати таке визначення: **ринок фінансових послуг** є складовою фінансової системи, яка передбачає використання відповідної інфраструктури та інноваційних фінансових технологій і призначена для обслуговування реального сектору економіки, являє собою систему ринків, інститутів та економічних відносин між окремими суб'єктами, призначених для купівлі-продажу фінансових послуг, у результаті чого відбувається рух фінансових ресурсів і задовольняються потреби учасників у необхідних грошових коштах та отриманні додаткового доходу від їх розміщення.

Перевагою цього формулювання є врахування всіх чотирьох теоретичних аспектів у визначенні поняття “ринок фінансових послуг” та акцентування уваги на особливостях функціонування ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки.

Діджиталізація економіки суттєво впливає на всі аспекти функціонування ринку фінансових послуг, змінюючи його інституційну структуру,

¹⁶ Благун І.І. Фінансовий ринок України — сучасний погляд на сутність поняття / І.І. Благун // Вісник СумДУ. — Серія “Економіка”. — 2019. — № 2. — С. 13–20.

фінансові технології та інструменти, впливаючи на особливості взаємовідносин між суб'єктами ринку, висуваючи нові завдання для вирішення у складі фінансової системи країни. На сучасному етапі діджиталізації фінансового сектору економіки найбільше значення мають FinTech-інновації, які, конкуруючи із традиційними фінансовими послугами, дають клієнтам можливість отримати вищу якість за найкращою ціною, забезпечують високий рівень мотивації та фінансової інклюзії. Особливо значний вплив на загальну структуру ринку фінансових послуг мають FinTech-інновації, що дозволяє говорити про доцільність виокремлення поряд із його ринковою та інституційною структурою власне FinTech-інноваційної структури.

Структура ринку FinTech-інновацій може бути визначена на основі дослідження їх напрямів¹⁷, складових підсистем¹⁸, категорій¹⁹, видів²⁰, класифікації²¹ (табл. 3).

Отже, найчастіше до FinTech-інновацій дослідники відносять інновації в управлінні особистими та корпоративними фінансами, включно з альтернативними фінансами; платежі, грошові перекази, розрахунки та кліринг; іншуртех.

Нааявність великої кількості FinTech-інновацій зумовлює необхідність їх класифікації. У цьому аспекті перспективною, на наш погляд, є класифікація FinTech-інновацій, здійснена П. Рубановим²². Він пропонує виокремити такі класифікаційні ознаки FinTech-інновацій:

- інституціональна ознака;
- вид фінансових послуг;
- вид інноваційної технології;
- користувач фінтехпослуг.

¹⁷ Коваленко В.В. Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України / В.В. Коваленко // Приазовський економічний вісник. — 2018. — № 4 (09). — С. 127—133; Поченчук Г.М. FinTech у структурі фінансової системи / Г.М. Поченчук // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2018. — № 21. — С. 49—55.

¹⁸ Кузнєцова А.Я. Аналіз фінансових відносин суб'єктів господарювання з погляду їх електронної взаємодії [Ел. ресурс] / А.Я. Кузнєцова, Г.Г. Чмерук // International Scientific Journal "Internauka". — Series: "Economic Sciences". — Режим доступу: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-6>; Мазаракі А. FinTech у системі суспільних трансформацій / А. Мазаракі, С. Волосевич // Вісник КНТЕУ. — 2018. — № 2. — С. 5—18.

¹⁹ Financial Stability Implications from FinTech [El. resource] / Financial Stability Board. — 27 June 2017. — URL: <https://www.fsb.org/wpcontent/uploads/R270617.pdf>.

²⁰ Security challenges in the evolving FinTech landscape [El. resource] / PwC. — 2016. — URL: <https://www.pwc.in/assets/pdfs/consulting/cybersecurity/banking/security-challenges-in-the-evolving-fintech-landscape.pdf>; Tsai C. The FinTech Revolution and Financial Regulation: The Case of Online Supply Chain Financing [El. resource] / C. Tsai, K.-J. Peng // Asian Journal of Law and Society. — 2017. — Vol. 4, Iss. 1. — P. 109—132. — URL: <https://ssrn.com/abstract=3035386/>; Семенов А.Ю. Тенденції розвитку Fintech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг / А.Ю. Семенов, С.В. Цирулик // Бізнес Інформ. — 2018. — № 10. — С. 327—334.

²¹ Рубанов П.М. Структура ринку FinTech інновацій / П.М. Рубанов // Науковий вісник Полісся. — 2019. — № 2 (18). — С. 184—189; The Future of Financial Services: How disruptive innovations are reshaping the way financial services are structured, provisioned and consumed [El. resource] / World Economic Forum; An Industry Project of the Financial Services Community. Prepared in collaboration with Deloitte. — June 2015. — URL: <http://reports.weforum.org/future-of-financial-services-2015/>; Arner D.W. FinTech: Evolution and Regulation [El. resource] / D.W. Arner. — 2016. — URL: https://law.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0011/1978256/D-Arner-FinTech-Evolution-Melbourne-June-2016.pdf.

²² Рубанов П.М. Структура ринку FinTech інновацій / П.М. Рубанов // Науковий вісник Полісся. — 2019. — № 2 (18). — С. 184—189.

Таблиця 3. Структура ринку та ранжирування* FinTech-інновацій

Вид FinTech-інновацій	Джерело												Кількість згадувань	Ранг	
	В. Коваленко	А. Мазаракі, С. Вологович	Л. Гаряга	Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року	Г. Поченчук	А. Кузнецова, Г. Чмерук	А. Семенов, С. Цирulik	Д.В. Арнер	Рада з фінансової стабільності	РФС	Світовий економічний форум	Ц. Цай, К. Дж. Пен			UK Fintech Focus Report
Управління фінансами: — особисті фінанси (Personal Finance, Wealth Tech, Deposits & Lending); — інституційні фінанси (Institutional Finance); — альтернативне фінансування та кредитування (крауд-фандинг, р2р, р2в, роботи-консультанти); — кредитування без посередників; — G2G-, B2B-кредитування	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	13	1
Платежі, грошові перекази, кліринг, розрахунки	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	12	2
Іншуртех	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	11	3

О. Колодізов, О. Лозинська. Особливості визначення та структуризації ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки

Продовження табл. 3

Вид FinTech-інновацій	Джерело											Кількість згадувань	Ранг		
	В. Коваленко	А. Мазаракі, С. Вологович	Л. Тарата	Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року	Г. Почечук	А. Кузнецова, Г. Черук	А. Семенов, С. Цирлик	Д.В. Арнер	Рада з фінансової стабільності	РФС	Світовий економічний форум			Ц. Цай, К. Дж. Пен	UK Fintech Focus Report
Технології та інфраструктура (NFC технології, інтернет-трейдинг, інтернет-брокеридж, "хмарні" технології, безпальні технології, Machine Learning, штучний інтелект, електронне урядування)	+		+	+	+	+		+						6	5
Регулятивні технології (RegTech, SupTech)		+		+	+									5	6
Аналітика та безпека даних (BigData, аналітика, безпека, розумна ідентифікація, особисті фінансові помічники, BankID НБУ)				+	+			+				+		5	6
Кібервалюта, криптовалюта (блокчейн та біткоїн), ринок цифрових валют, платформи обміну валют, е-гривня (Central Bank Digital Currency)	+	+	+											4	7

О. Колодієв, О. Лозинська. Особливості визначення та структуризації ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки

О. Колодізов, О. Лозинська. Особливості визначення та структуризації ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки

Закінчення табл. 3

	Джерело											Кількість згадувань	Ранг			
	В. Коваленко	А. Мазаракі, С. Волосевич	Л. Гаряга	Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року	Г. Поченчук	А. Кузнецова, Г. Чмерук	А. Семєнов, С. Цирлик	Д. В. Арнер	Рада з фінансової стабільності	РЧС	Світовий економічний форум			Ц. Цай, К. Дж. Пен	UK Fintech Focus Report	
Вид FinTech-іновацій															8	8
Операційний ризик та ризик-менеджмент (Human Resource Management, Business Intelligence, Enterprise Content Management)					+	+									3	8
Інтерфейс споживача															3	8
Гейміфікація (ігри та квести для клієнтів)															1	9

* Ранжування здійснено за частотою згадування в літературних джерелах.

З позицій *маркетингового підходу* до визначення структури ринку FinTech-інновацій найбільш далекосяжною є класифікаційна ознака “користувач фінтехпослуг”, згідно з якою виділяються послуги саме для:

- фізичних осіб (домогосподарств);
- малого і середнього бізнесу;
- великого бізнесу;
- фінансових установ;
- регуляторів, аудиторських компаній;
- технологічних компаній²³.

Врахування цієї класифікаційної ознаки та виду FinTech-інновацій дає змогу сформувати тривимірну структурну модель ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки (рисунок).

Перевагами наведеної моделі ми вважаємо такі можливості:

— визначення горизонтального (кілька фінтехпослуг для одного сегмента споживачів фінансових послуг) та вертикального ринку (одна послуга для багатьох сегментів споживачів фінансових послуг) для кожної фінтехпослуги;

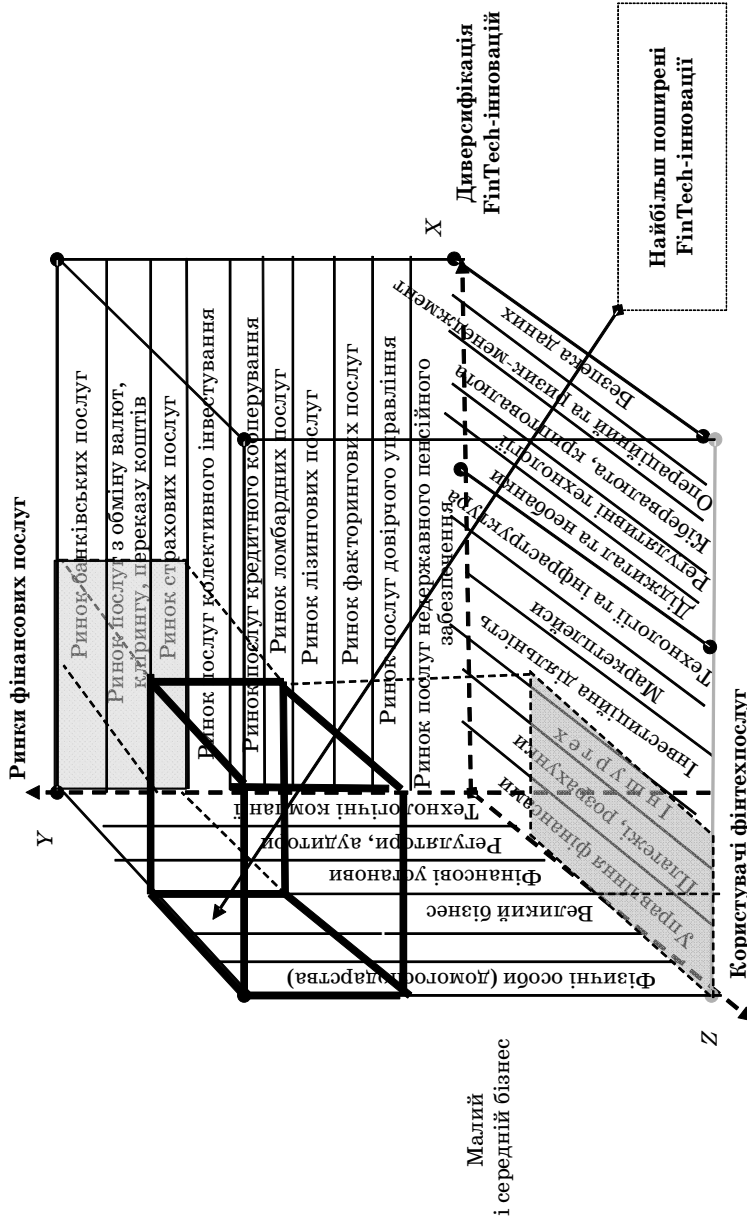
— визначення приналежності тієї чи іншої FinTech-інновації до певного сегмента ринку фінансових послуг, а значить, фінансових установ, яким доцільно впроваджувати таку інновацію;

— позиціонування FinTech-інновації на ринку фінансових послуг, що поряд із сегментуванням ринку користувачів фінансових послуг дасть можливість розроблення ефективних маркетингових стратегій для фінансових установ — учасників ринку фінансових послуг.

Висновки. Отже, наведений аналіз поняття *ринку фінансових послуг* дозволив з’ясувати складність та багатоаспектність цього поняття, його діалектичний зв’язок з поняттям фінансового ринку. Результати проведеного поглибленого аналізу взаємозв’язку цих понять дали можливість сформулювати визначення поняття ринку фінансових послуг з урахуванням особливостей його функціонування в умовах діджиталізації економіки та розгляду його як частини фінансової системи держави, як сукупності економічних відносин, як сукупності ринків та інститутів, як механізму розподілу фінансових ресурсів. Суттєвий вплив діджиталізації економіки на ринок фінансових послуг зумовив необхідність врахування його структурних змін, спричинених появою та динамічним розвитком FinTech-інновацій. Запропонована тривимірна модель ринку фінансових послуг відображає три вектори розвитку ринку фінансових послуг, а саме — диверсифікацію ринків (та інститутів) фінансових послуг; диверсифікацію FinTech-інновацій (та фінансових технологій); диверсифікацію та збільшення споживачів фінтехпослуг (що зумовлено зростанням рівня фінансової інклюзії). Дослідження перспектив розвитку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки може розглядатись як проблематика подальших наукових розробок.

²³ Рубанов П.М. Структура ринку FinTech інновацій / П.М. Рубанов // Науковий вісник Полісся. — 2019. — № 2 (18). — С. 184–189.

О. Колодізев, О. Лозинська. Особливості визначення та структуризації ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації економіки

Тривимірна модель ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації

Список використаних джерел:

1. *Благул І.І.* Фінансовий ринок України — сучасний погляд на сутність поняття / І.І. Благул // Вісник СумДУ. — Серія “Економіка”. — 2019. — № 2. — С. 13—20.
2. *Бачо Р.Й.* Розвиток ринків небанківських фінансових послуг (аналітичний та інституційний аспекти) : дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” / Р.Й. Бачо. — Харків, 2018. — 698 с.
3. *Бланк І.А.* Финансовый менеджмент : учеб. курс / И.А. Бланк. — К. : Ника-Центр : Эльга, 2001. — 528 с.
4. *Бондаренко Є.П.* Механізм регулювання ринку фінансових послуг України : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” / Є.П. Бондаренко ; ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”. — Суми, 2011. — 227 с.
5. *Вишивана Б.М.* Роль ринку фінансових послуг розвитку національної економіки / Б.М. Вишивана, О.В. Остафіль // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2009. — Вип. 5. — С. 192—196.
6. *Гаряга Л.О.* Розвиток фінансового ринку в умовах цифровізації економіки / Л.О. Гаряга // Бізнесінформ. — 2018. — № 11. — С. 388—393.
7. *Горбач Л.М.* Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Л.М. Горбач, О.Б. Каун. — К., 2006. — 436 с.
8. *Дубина М.В.* Дослідження особливостей взаємозв'язку фінансового ринку та ринку фінансових послуг / М.В. Дубина // Інвестиції: практика та досвід. — 2016. — № 18. — С. 21—26.
9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
10. *Зимовець В.В.* Фінансове посередництво : навч. посіб. / В.В. Зимовець — К. : КНЕУ, 2005. — 288 с.
11. *Коваленко Ю.М.* Фінансовий ринок і ринок фінансових послуг: сутність, сегменти, суб'єкти / Ю.М. Коваленко // Фінанси України. — 2013. — № 1. — С. 101—112.
12. *Коваленко В.В.* Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України / В.В. Коваленко // Приазовський економічний вісник. — 2018. — № 4 (09). — С. 127—133.
13. *Кузнецова А.Я.* Аналіз фінансових відносин суб'єктів господарювання з погляду їх електронної взаємодії [Ел. ресурс] / А.Я. Кузнецова, Г.Г. Чмерук // International Scientific Journal “Internauka”. — Series: “Economic Sciences”. — Режим доступу: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-6>.
14. *Мазаракі А.* FinTech у системі суспільних трансформацій / А. Мазаракі, С. Волосович // Вісник КНТЕУ. — 2018. — № 2. — С. 5—18.
15. *Осадча О.А.* Ринок фінансових послуг: сучасний стан та перспективи розвитку / О.А. Осадча // Формування ринкових відносин в Україні. — 2008. — № 4 (83). — С. 36—41.
16. *Поченчук Г.М.* FinTech у структурі фінансової системи / Г.М. Поченчук // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2018. — № 21. — С. 49—55.
17. *Рахман М.С.* Фінансовий ринок як потенціал інвестиційного поживлення економіки України / М.С. Рахман, В.В. Шевцова // Бізнес Інформ. — 2019. — № 10. — С. 192—199.
18. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Д.І. Дема, І.В. Абрамова, І.А. Шубенко та ін. — 2-ге вид., перероб. і доповн. — К. : Алерта, 2013. — 376 с.
19. *Рубанов П.М.* Структура ринку FinTech інновацій / П.М. Рубанов // Науковий вісник Полісся. — 2019. — № 2 (18). — С. 184—189.

20. Рязанова Н.С. Финансовый рынок как экономическая категория: ее характерные черты, общественное назначение и функции в современном информационном обществе / Н.С. Рязанова // Проблемы економіки. — 2015. — № 1. — С. 299—312.

21. Семенов А.Ю. Тенденції розвитку Fintech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг / А.Ю. Семенов, С.В. Цирулик // Бізнес Інформ. — 2018. — № 10. — С. 327—334.

22. Солошкина И. Функционирование рынков финансовых услуг: теоретико-правовой аспект / И. Солошкина // Legea si viata. — 2014. — № 3. — С. 152—156.

23. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року [Ел. ресурс]. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/strategy_fs_2025.pdf.

24. Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: теорія та практика : навч. посіб. / В.П. Ходаківська, В.В. Белива. — К., 2002. — 616 с.

25. Шевчук О.Р. Ринок фінансових послуг як об'єкт наукового дослідження фінансово-правової науки / О.Р. Шевчук // Адвокат. — 2012. — № 10 (145). — С. 29—32.

26. Школьник І.О. Фінансовий ринок: сучасний стан і стратегія розвитку : монографія / І.О. Школьник. — Суми : Мрія : УАВС НБУ, 2008. — 347 с.

27. Arner D.W. FinTech: Evolution and Regulation [El. resource] / D.W. Arner. — 2016. — URL: https://law.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0011/1978256/D-Arner-FinTech-Evolution-Melbourne-June-2016.pdf.

28. Financial Stability Implications from FinTech [El. resource] / Financial Stability Board. — 27 June 2017. — URL: <https://www.fsb.org/wpcontent/uploads/R270617.pdf>.

29. UK Fintech Focus Report — 2020 [El. resource]. — 2020. — URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/uk/pdf/2020/07/fintech-pulse-report-2020.pdf>.

30. Security challenges in the evolving FinTech landscape [El. resource] / PwC. — 2016. — URL: <https://www.pwc.in/assets/pdfs/consulting/cybersecurity/banking/security-challenges-in-the-evolving-fintech-landscape.pdf>.

31. The Future of Financial Services: How disruptive innovations are reshaping the way financial services are structured, provisioned and consumed [El. resource] / World Economic Forum; An Industry Project of the Financial Services Community. Prepared in collaboration with Deloitte. — June 2015. — URL: <http://reports.weforum.org/future-of-financial-services-2015/>.

32. Tsai C. The FinTech Revolution and Financial Regulation: The Case of Online Supply Chain Financing [El. resource] / C. Tsai, K.-J. Peng // Asian Journal of Law and Society. — 2017. — Vol. 4, Iss. 1. — P. 109—132. — URL: <https://ssrn.com/abstract=3035386/>.

Надійшла до редакції 27.07.2020

Oleh Kolodiziev, Olga Lozynska. *Features of Definition and Structurization of the Market of Financial Services in the Conditions of Digitalization of Economy*

Generalized definition of the concept of the financial services market and investigated its relationship with the concept of the financial market. The definition of the financial services market in the context of the digitalization of the economy is proposed. The structure of the FinTech innovation market has been studied, and its use has been proposed to build a three-dimensional model of the financial services market in the context of digitalization.

Key words: *financial services market, financial services market model, fintech, digitalization.*

Олег Колодизев, Ольга Лозинская. Особенности определения и структуризации рынка финансовых услуг в условиях диджитализации экономики

Обобщены определения понятия рынка финансовых услуг и исследовано его соотношение с понятием финансового рынка. Предложено определение рынка финансовых услуг в условиях диджитализации экономики. Исследована структура рынка FinTech-инноваций, предложено ее использование для построения трехмерной модели рынка финансовых услуг в условиях диджитализации.

Ключевые слова: рынок финансовых услуг, модель рынка финансовых услуг, финтех, диджитализация.